
MONOGRAFIE PRAWNICZE

PRAWO PRYWATNOŚCI
JAKO REGUŁA
SPOŁECZEŃSTWA
INFORMACYJNEGO

Redaktorzy

KATARZYNA CHAŁUBIŃSKA-JENTKIEWICZ
KSENIA KAKAREKO
JACEK SOBCZAK

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

KATARZYNA CHAŁUBIŃSKA-JENTKIEWICZ, KSENIA KAKAREKO,
JACEK SOBCZAK • PRAWO PRYWATNOŚCI JAKO REGUŁA
SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

Polecamy inne nasze publikacje z tej serii:

*Emil Pływaczewski, Emilia Jurgielewicz-Delegacz,
Diana Dajnowicz-Piesiecka (red.)*

**WSPÓŁCZESNA PRZESTĘPCZOŚĆ I PATOLOGIE SPOŁECZNE
Z PERSPEKTYWY INTERDYSCYPLINARNYCH BADAŃ
KRYMINOLOGICZNYCH**

Natalia Daśko

PRAWNOKARNA OCHRONA ZNAKÓW TOWAROWYCH

Jarosław Grykiel

**UPRAWNIENIA WIERZycIELA Z UMOWY PRZEDWSTĘPNEJ
W RAZIE JEJ NIEWYKONANIA LUB NIENALEŻYTEGO
WYKONANIA PRZEZ DŁUŻNIKA**

Katarzyna Samulska

**ZASADA SZYBKOŚCI POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNEGO
W PRAWIE POLSKIM**

*Ewelina Cała-Wacinkiewicz, Jerzy Menkes, Władysław Pęksa, Wojciech
Staszewski, Joanna Nowakowska-Matusecka (red.)*

**IDEE, NORMY I INSTYTUCJE KONGRESU WIEDEŃSKIEGO
– 200 LAT PÓŹNIEJ – PERSPEKTYWA MIĘDZYNARODOWA**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

PRAWO PRYWATNOŚCI JAKO REGUŁA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

Redaktorzy

dr Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz
dr Ksenia Kakareko
prof. zw. dr hab. Jacek Sobczak

Autorzy

dr Katarzyna Badźmirowska-Masłowska, dr Joanna Buchalska,
prof. AszWoj dr hab. Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz,
dr Justyna Jasiewicz, dr Ksenia Kakareko, prof. nadzw. dr hab. Ireneusz
C. Kamiński, prof. nadzw. dr hab. Mirosław Karpiuk, dr hab. Wojciech Lis,
ppłk dr Dariusz Nowak, dr Filip Radoniewicz, prof. zw. dr hab. Jacek
Sobczak, prof. US dr hab. Dorota Sokółowska, prof. nadzw. dr hab. Joanna
Taczkowska-Olszewska, dr hab. Grzegorz Tylec

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2017

Wydawca: Katarzyna Karnas

Publikacja *Prawo prywatności jako reguła społeczeństwa
informacyjnego* powstała we współpracy
z Filmoteką Narodową – Instytutem Audiowizualnym

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2017**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-9717-7

ISBN e-book 978-83-255-9718-4

Spis treści

Przedmowa	IX
Wykaz skrótów	XV
Odpowiedzialność za przestępstwa popełnione w sieci a kwestia prywatności (<i>dr Ksenia Kakareko, prof. zw. dr hab. Jacek Sobczak</i>)	1
Autonomia informacyjna jednostki a zarządzanie cyfrową tożsamością. Granice autokreacji (<i>prof. nadzw. dr hab. Joanna Taczkowska-Olszewska</i>)	33
Wizerunek dziecka w Internecie a zagrożenia prawa do prywatności (<i>dr Katarzyna Badźmirowska-Masłowska</i>)	49
Czy standardy prawne dotyczące prasy sprawdzają się w przypadku Internetu? (<i>prof. nadzw. dr hab. Ireneusz C. Kamiński</i>)	63
1. Wprowadzenie	63
2. Dostęp do publikacji uznanej przez sąd za zniesławiającą	64
3. Prawna charakterystyka publikacji w Internecie	69
4. Odpowiedzialność prawna podmiotu świadczącego usługi drogą elektroniczną za publikację innych osób	74
5. Zakończenie	78
Prawo do prywatności w sieci w świetle prawa autorskiego (<i>prof. US dr hab. Dorota Sokołowska</i>)	81
1. Pojęcie „prawa do prywatności” oraz pojęcie „sieci”	81
2. Dozwolony użytek osobisty utworów	84
3. Ochrona wizerunku	88
4. Ochrona adresata korespondencji	91
5. Ochrona tajemnicy autorskiej (źródeł informacji i dokumentów)	92
6. Prawo do oznaczania utworu pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo	93
7. Prawo do decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności	94
8. Prawo do wycofania utworu z obiegu	95
9. Podsumowanie	97
Prawo do prywatności jako dobro osobiste przedsiębiorcy (<i>prof. AszWoj dr hab. Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz</i>)	99
1. Wprowadzenie	99

2. Pojęcie prywatności a prawo do prywatności	100
3. Dobra osobiste osób prawnych a prawo do prywatności	102
4. Prawo do prywatności przedsiębiorcy – podstawa ochrony	106
5. Ochrona znaku towarowego jako podstawa renomy przedsiębiorcy – osoby prawnej	110
6. Publiczne prawo podmiotowe a prawo do prywatności przedsiębiorcy	115
7. Podsumowanie	117
Kształtowanie wizerunku i prywatność w sieci jako kompetencje cyfrowe (<i>dr Justyna Jasiewicz</i>)	119
1. Wprowadzenie	119
2. Kompetencje cyfrowe	120
3. Bezpieczeństwo w korzystaniu z technologii cyfrowych	127
Rejestracja audiowizualna osób fizycznych jako ingerencja w prawo do prywatności (<i>dr hab. Grzegorz Tylec</i>)	131
1. Wprowadzenie	131
2. Filmowanie i fotografowanie jako wolność naturalna	132
3. Ograniczenia rejestracji audiowizualnych osób fizycznych wynikające z przepisów prawa karnego	135
4. Regulacje prawne dotyczące rejestracji audiowizualnej osób biorących udział w postępowaniu sądowym	136
5. Zakaz dokonywania rejestracji audiowizualnych osób fizycznych ze względu na ochronę ich dóbr osobistych	138
Prawo do bycia zapomnianym – w orzecznictwie polskim (<i>dr Joanna Buchalska</i>)	147
1. Wprowadzenie	147
2. Prawo do bycia zapomnianym na gruncie prawa unijnego	148
3. Prawo do bycia zapomnianym po wydaniu wyroku w sprawie <i>Google przeciwko Agencia de Protección de Datos (AEPD)</i>	155
4. Prawo do bycia zapomnianym na gruncie prawa polskiego	161
5. Wnioski	168
Zjawisko profilowania jako przejaw naruszenia prawa do prywatności w środowisku cyfrowym (<i>dr hab. Wojciech Lis</i>)	171
Podśłuch komputerowy – zagadnienia wybrane (<i>dr Filip Radoniewicz</i>)	181
Konstytucyjne prawo do ochrony prywatności i jego ograniczenie ze względu na bezpieczeństwo państwa. Przykład informacji niejawnych (<i>prof. nadzw. dr hab. Mirosław Karpiuk</i>)	197
1. Wprowadzenie	197
2. Prawo do ochrony prywatności	198

Spis treści

3. Ograniczenie prawa do ochrony prywatności ze względu na bezpieczeństwo	202
4. Ochrona informacji niejawnych a prawo do prywatności	204
Prawo do prywatności w warunkach służby wojskowej (<i>ppłk dr Dariusz Nowak</i>)	211
Indeks rzeczowy	221

Przedmowa

Idea ochrony sfery życia prywatnego dość powoli dochodziła do głosu w różnych systemach prawnych, przy czym długi czas wątpliwości badaczy budziły kwestie terminologiczne, które nie wydają się być przesądzone do dnia dzisiejszego, w szczególności jak określić to specyficzne prawo. Bezsporne wydaje się to, że idea prawa do ochrony życia prywatnego nie ukształtowała się jednolicie we wszystkich państwach, a jej treść i forma w dużej mierze zależała od doktryny oraz od roli i stanowiska judykatury. Nie negując tego, że prawo do prywatności wywodzi się z koncepcji *V. Brandeis'a* i *E. Warren'a*, chociaż niektórzy za „ojca” tej koncepcji uznają *J.F. Stephena*, to jednak współczesną treść prawa do prywatności wypada wywieść z art. 12 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz z art. 17 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych. Idea prawa do prywatności znalazła także odbicie w art. 8 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, chociaż wielu aspektów tego prawa dotyczą art. 9 i 10 tej Konwencji. Przypomnieć należy, że wykładnię wskazanych wyżej przepisów Konwencji dokonał Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu, starając się ustalić zakres terminu „życie prywatne” oraz określić sferę zakazów związanych z treścią tego pojęcia. Sprawa ochrony prywatności znalazła także swoje miejsce w dyspozycji art. 7 i w pewnym sensie, także art. 8 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

W systemie prawnym Rady Europy wypada zwrócić uwagę na – przyjętą 23.1.1970 r. przez Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy – Deklarację w sprawie środków masowego komunikowania i praw człowieka. Istotne znaczenie wydaje się także mieć konwencja Nr 108 Rady Europy z 28.1.1981 r. o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych, której celem było ujednolicenie ochrony danych osobowych w krajach europejskich i zapewnienie każdemu na obszarze państw członkowskich Rady Europy poszanowania sfery prywatności. Wspomnianej Konwencji towarzyszą liczne rekomendacje i rezolucje Komitetu Ministrów Rady Europy, a także szereg dokumentów politycznych. Do kwestii tych odnoszą się także liczne uchwały i zalecenia Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy.

Prawo do prywatności jest pojęciem żywym, którego coraz to nowe aspekty ujawniają się w miarę rozwoju stosunków społecznych, wypadków politycznych oraz w wyniku rozwoju techniki. Z jednej strony istnieje niejako naturalna chęć ograniczania prawa do prywatności przez władze publiczne, z różnych zresztą względów, zwykle motywowanych szeroko rozumianym dobrem obywateli, z drugiej tendencja do pieczołowitego jej chronienia – po stronie osób fizycznych. Władze publiczne szermują przy tym hasłami potrzeby ochrony bezpieczeństwa przed zagrożeniami terrorystycznymi.

Stanowisko to przerażeni obywatele wielu państw gotowi byli, i nadal są, zaakceptować. Nie zauważa się przy tym, że powszechna histeria wywołana zamachami z 11.9.2001 r. i podsycana ostatnio masowym exodusem ludności zamieszkującej Syrię i niektóre obszary Północnej Afryki jest zdecydowanie na rękę ośrodkom starającym się objąć kontrolę wszystkie sfery życia zwykłego obywatela.

Zauważyć przy tym należy, że gwałtowny rozwój techniki daje możliwości głębokiego inwigilowania zachowań społecznych każdego człowieka. Wyszukiwarki internetowe bez najmniejszej trudności agregują informacje o wszystkich aspektach życia jednostki, tworząc tym samym gotowe profile handlowe dla zainteresowanych podmiotów. Pozwala to także na prognozowanie zachowań użytkowników sieci, a nawet na wpływanie na podejmowane decyzje, zarówno na polu gospodarczym, jak i społeczno-politycznym. Umożliwia to również poznanie preferencji i oczekiwań politycznych, światopoglądowych i wyznaniowych, zainteresowań seksualnych, stanu majątkowego etc. Dzięki niezbyt skomplikowanym narzędziom można ustalić bez żadnej trudności jakie książki określony użytkownik Internetu czyta, jakie filmy ogląda, jakie strony internetowe odwiedza, jakich ma znajomych, gdzie bywa. Większość z tych informacji jednostka, korzystająca z Internetu, ujawnia sama, nie przywiązując zresztą do tego faktu większej wagi. Ludzie sami zamieszczają w sieci prywatne zdjęcia, często intymne, chwalą się majątkiem, dokonaniami, sukcesami bądź zwierzają się z porażek, aczkolwiek to ostatnie zjawisko jest stanowczo rzadsze. Popisują się swoją empatią, zbierając na rzeczywiste lub wymaginowane cele pieniądze. Portale społecznościowe dają złudne poczucie bogatego życia towarzyskiego, funkcjonowania w grupie, ale jednocześnie pozwalają na głęboką penetrację tych wirtualnych społeczności.

W ten sposób powstało i rozwija się społeczeństwo informacyjne, przy czym towarzyszy temu procesowi zjawisko globalizacji. Pojawia się niezwykle agresywna przestrzeń multimedialna poprzez rozmaite nośniki informacji wdziera się do wewnętrznego świata odbiorcy, opanowuje go i kształtuje. Towarzyszy temu łatwość dostępu do informacji, szybkość wymiany skorelowana z możliwością nawiązywania pospiesznych i najczęściej dość powierzchownych relacji między ludźmi. Sieć cybernetyczna powoduje, że czas i przestrzeń tracą ważność. Towarzyszy temu fragmentacja kontaktów komunikacyjnych, a pozorna anonimowość dyskursów obniża ich poziom, sprzyjając wulgaryzacji przekazów. Łatwość przekazu pozwala przy tym na prawie nie ograniczoną manipulację. Z tej ostatniej możliwości chętnie korzystają w pierwszym rzędzie władze publiczne, ale przecież nie tylko.

Jak z tego wynika, współczesne środki przekazu sprzyjają ograniczeniu praw i wolności, stymulując także wprowadzenie przepisów mających na celu przeciwdziałanie korzystaniu z systemów finansowych w celu prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu. Analiza przepływów finansowych ogranicza anonimowość, stając się narzędziem, pozwalającym na kontrolę obywatela przez państwo. Prywatność ogranicza także wykorzystywanie biometrii i wprowadzenie dokumentów biometrycznych, które w założeniu miały wspomóc walkę z terroryzmem, ale w praktyce pozwalają na naruszanie prywatności posiadacza, umożliwiają kradzież tożsamości, a dodatkowo wyciek

wrażliwych danych i dostęp do nich przez osoby nieuprawnione. W efekcie bardziej świadomy użytkownik Internetu, orientując się, że może być kontrolowany, będzie tańszymi rzeczowymi poglądami oraz uczuciami, aby nie narazić się władzy publicznej. Od takiej postawy pozostaje tylko jeden krok do tego, aby afirmować określone treści z pobudek konformistycznych, a następnie uznać je za swoje i zaakceptować.

Zjawisko Internetu zmuszało do zastanowienia się nad tym, czy będzie on sprzyjał demokracji, czy podniesie jej poziom, czy też wręcz przeciwnie – stanie się nowym narzędziem zniewolenia człowieka. W licznych artykułach wieszczono różne scenariusze. Dochodzono do wniosku, że Internet doprowadzi do powstania wyjątkowo silnego państwa, scentralizowanego, w którym rząd posiada praktycznie nieograniczone możliwości kontroli obywateli. W państwie takim dojdzie do ograniczenia większości praw człowieka i zniechęcenie do inicjatyw obywatelskich. Strach przed państwowym kontrolerem spowoduje ucieczkę w prywatność i erupcję konformizmu. W prostej linii miałyby to prowadzić najpierw do erozji, a potem klęski koncepcji społeczeństwa obywatelskiego. Według innego scenariusza, nieuchronną klęskę społeczeństwa demokratycznego poprzedzi swoista anarchia, gdyż zalew informacji doprowadzi do zerwania wszelkich więzi społecznych i uniemożliwi kierowanie społeczeństwem, a nawet państwem. Oczywiście, w literaturze kreślone są też scenariusze optymistyczne. Dzięki technologiom informacyjnym społeczeństwo miałyby stać się bardziej zamożne, mobilne, w większym zakresie korzystające, w stale rozszerzającym się wolnym czasie, ze zdobyczy cywilizacyjnych. W końcu, widzi się Internet jako środek wymuszający stałą transformację społeczeństwa, prowadzący do zindywidualizowania, sprzyjający wolności, chroniący przed nietolerancją i etnocentryzmem. Niewątpliwie, dzięki Internetowi łatwiej jednostce dotrzeć do szerszego odbiorcy, ale w gruncie rzeczy może się to okazać niezwykle złudne i zawodne. Zwykle lenistwo spowoduje, że człowiek chętnie zrezygnuje z możliwości samodzielnego poszukiwania informacji. Z drugiej strony, informacja nieistniejąca w Internecie może przez odbiorcę w ogóle nie zostać zauważona. Już dziś profesorowie wyższych uczelni, kiedy wytykają swoim magistrantom braki w podstawach materiałowych ich rozpraw, spotykają się z usprawiedliwiającym oburzeniem i tłumaczeniem: „przecież w Internecie tego nie było”.

Dążąc do inwigilacji i kontroli obywateli, starając się dociec treści ich poglądów, wzajemnych związków i relacji, władze państwowe z natury rzeczy muszą znaleźć się w konflikcie z chronionymi przez prawo konstytucyjne w zasadzie we wszystkich państwach wolnościami i prawami człowieka, na straży których stoją dodatkowo akty prawa międzynarodowego. Nie wdając się w analizę tych ostatnich i odnosząc dalsze rozważania jedynie do sytuacji w Polsce wypada zauważyć, że poszanowanie i ochronę prywatności przez władze publiczne oraz generalny zakaz ingerencji w tę sferę gwarantuje art. 47 Konstytucji. Zauważyć także należy, że ETPCz sformułował szereg warunków, którym muszą odpowiadać unormowania dotyczące inwigilacji, aby mogły być uznane za zgodne z art. 8 EKPCz. Tworzą one minimalny standard, który musi być przestrzegany w państwach członkowskich Rady Europy. W systemie prawnym Unii Europejskiej kwestię retencji danych regulowała dyrektywa 2006/24/WE Parlamentu

Europejskiego i Rady z 15.3.2006 r. w sprawie zatrzymywania generowanych lub przetwarzanych danych w związku ze świadczeniem ogólnie dostępnych usług łączności elektronicznej lub udostępnianiem publicznych sieci i łączności oraz zmieniająca dyrektywę 2002/58/WE.

Gwarancji tych dopełnia art. 51 Konstytucji, wyrażający tzw. autonomię informacyjną. Zarówno art. 47, jak i art. 51 Konstytucji chronią tę samą wartość konstytucyjną – sferę prywatności. Autonomia informacyjna stanowi istotny element składowy prawa do ochrony prywatności, a polega na samodzielnym decydowaniu o ujawnianiu innym podmiotom informacji dotyczących własnej osoby, a także na sprawowaniu kontroli nad tymi informacjami, nawet jeśli znajdują się w posiadaniu innych osób. Trybunał podkreślał równocześnie, że art. 51 Konstytucji ustanawia szczególny środek ochrony tych samych wartości, które chronione są za pośrednictwem art. 47 Konstytucji. Ochrona prywatności i autonomii informacyjnej, jak już podkreślono, jest konsekwencją ochrony przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka (art. 30 Konstytucji). Jak wskazywano w dotychczasowym orzecznictwie, zachowanie przez człowieka godności wymaga poszanowania jego czysto osobistej sfery, w której nie jest narażony na konieczność „bycia z innymi” czy „dzielenia się z innymi” swoimi przeżyciami czy doznaniem. Z ochroną prywatności i autonomii informacyjnej koresponduje też prawo do ochrony tajemnicy komunikowania się, ustanowione w art. 49 Konstytucji. W piśmiennictwie wskazuje się niekiedy, że wolność komunikowania się dotyczy raczej porozumiewania się za pomocą pewnego środka przekazu, nie zaś bezpośredniej rozmowy osób w jakimś miejscu, albowiem to ostatnie jest raczej wyrazem prawa do prywatności.

Jednak Trybunał Konstytucyjny wykładając pojęcie autonomii informacyjnej i wolności komunikowania w kontekście prawa do prywatności przyjmował szerokie rozumienie wolności komunikowania, nie przeciwstawiając jej kategorycznie prawu do prywatności. W treści swoich orzeczeń wywodził on, że konstytucyjną ochroną wynikającą z art. 49 Konstytucji objęta jest tym samym treść komunikowana bezpośrednio, jak i za pomocą środków komunikowania się na odległość. Według Trybunału „przejawem prawa do prywatności jest również wolność komunikowania się, która obejmuje nie tylko tajemnicę korespondencji, ale i wszelkiego rodzaju kontakty międzyosobowe”. Z punktu widzenia prawa do ochrony tajemnicy komunikowania się (art. 49 Konstytucji) „sposób porozumiewania się istotny jest tylko o tyle, o ile jego zastosowanie w danych warunkach (okolicznościach) pozbawia osoby trzecie, które nie są adresatami danych treści, możliwości zapoznania się z nimi. Tylko wtedy bowiem można sensownie mówić o istnieniu jakiejś «tajemnicy», którą można byłoby objąć ochroną. W konsekwencji, w tym jedynie znaczeniu forma komunikacji może mieć *in casu* wpływ na zakres prawa do ochrony tajemnicy komunikowania się”.

Władze publiczne określonych państw, a także władze ponadnarodowych i ponadpaństwowych związków nie muszą tych skomplikowanych działań podejmować same, a co za tym idzie, nie muszą ich rozliczać przed opinią publiczną. Wystarczy, że podporządkują sobie dominujących w sieci przedsiębiorców prywatnych bądź osoby pełniące

w nich funkcje zarządcze. Zdejmuje to z władz publicznych ciężar finansowy, kłopoty logistyczne oraz odpowiedzialność za podejmowane czynności. Państwo ograniczane przez konstytucję, konwencje, paktów nie chce samo podejmować się kontroli, akceptuje i wyręcza się w tym zakresie wykonywaniem jej przez szkołę, rodzinę, kościoły i związki wyznaniowe, biblioteki, zakłady pracy, instytucje lokalne. W gruncie rzeczy dość powszechna inwigilacja w sieci redukuje Internet do pozycji wszechogarniającego cenzora treści.

Oddawany do rąk Czytelnika tom nie rości sobie pretensji aby całościowo odpowiedzieć na wszystkie pytania odnoszące się do problemu prywatności. Zresztą, tego typu rozprawy, studia i artykuły istnieją już zarówno w literaturze polskiej, jak i w innych językach. Niniejsza praca stanowi zbiór rozważań, odnoszących się jedynie do prywatności w sieci, przy czym autorzy starają się odpowiedzieć na pytanie czy jest to reguła społeczeństwa informacyjnego, czy też wręcz przeciwnie, brak prywatności jest zasadą, z którą winien się pogodzić każdy użytkownik sieci. Oczywiście, Internet, rządząc się własnymi prawami, ujmowany jest, w mniej lub bardziej zasadny i udany sposób, w gorset przepisów prawa wszystkich jego gałęzi i dyscyplin. Przedstawiane rozprawy dotyczą różnych aspektów prawa do prywatności w środowisku sieciowym.

Rozważania otwiera obszerny tekst dotyczący odpowiedzialności za przestępstwa popełnione w sieci w aspekcie prawa do prywatności, autorstwa *Kseni Kakareko* i *Jacka Sobczaka*. Kontynuacją są wywody *Joanny Taczkowskiej-Olszewskiej* dotyczące autonomii informacyjnej jednostki i zarządzania cyfrową tożsamością. Wiąże się z tym kolejny tekst, autorstwa *Katarzyny Badźmirowskiej-Masłowskiej*, odnoszący się do wizerunku dzieci w sieci. W kolejnym artykule *Ireneusz C. Kamiński* zastanawia się czy standardy prawa, dotyczące prasy, sprawdzają się w przypadku Internetu. Na związek prawa do prywatności z prawem autorskim w aspekcie społeczeństwa informacyjnego zwraca uwagę *Dorota Sokołowska*, natomiast *Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz* zastanawia się nad prawem do prywatności jako dobrem osobistym przedsiębiorcy, prezentującego się w sieci. Przystają do tego rozważania *Justyny Jasiewicz* poświęcone kształtowaniu wizerunku i prywatności w sieci, przy czym autorka wiąże to z kompetencjami cyfrowymi użytkowników. W kolejnym tekście *Grzegorz Tylec* podejmuje niełatwy, ale doniosły społecznie i prawnie, problem zamieszczania w Internecie zdjęć i filmów. Z niektórymi aspektami tych rozważań wiążą się, istotne dla kwestii prywatności w sieci, wywody *Joanny Buchalskiej* dotyczące prawa do bycia zapomnianym, które w środowisku analogowym dla użytkowników prasy drukowanej nie okazywało się tak ważne, jak dla internautów. W dalszej części *Wojciech Lis* zastanawia się na ile zjawisko profilowania prowadzić może do naruszenia prawa do prywatności, a *Filip Radoniewicz* pochyla się nad kwestią odpowiedzialności karnej za przestępstwo podsłuchu internetowego. Dwa ostatnie artykuły odnoszą się do kwestii bezpieczeństwa państwa. W pierwszym z nich *Mirosław Karpiuk* zastanawia się nad tym na ile prawo do prywatności może zostać ograniczone ze względu na bezpieczeństwo państwa i informacje niejawne. W następnym *Dariusz Nowak* przybliża kwestię prywatności w warunkach służby wojskowej.

Przedmowa

Redaktorzy tomu liczą na to, że przedstawione rozważania wywołają dyskusję, stanowiącą wstęp do dalszych badań.

Warszawa, 1 października 2017 r.

Redaktorzy

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

BezpWewnU	ustawa z 24.5.2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 1920)
DostInfPubU	ustawa z 6.9.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1764)
dyrektywa 95/46/WE	dyrektywy 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 24.10.1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych (Dz.Urz. UE L 1995 Nr 281, s. 31)
dyrektywy 2001/29/WE	dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 22.5.2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym
dyrektywa 2016/680	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680 z 27.4.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchyłająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW (Dz.Urz. UE L 2016 Nr 119, s. 89)
EKPCz	Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie 4.11.1950 r., zmieniona następnie Protokołami Nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem Nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.)
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1137 ze zm.)

Wykaz skrótów

Konstytucja RP	ustawa z 2.4.1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.)
KPD	Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z 20.11.1989 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 ze zm.)
KPK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 1904)
KPP	Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (2012/C 326/02) z 26.10.2012 r. (Dz.Urz. UE C 2012 Nr 326, s. 391)
KRO	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 682)
KW	ustawa z 20.5.1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 1094 ze zm.)
MPPOiP	Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 16.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 ze zm.)
OchrDanychU	ustawa z 29.8.1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 922)
OchrInfU	ustawa z 5.8.2010 r. o ochronie informacji niejawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1167 ze zm.)
PolicjaU	ustawa z 6.4.1990 r. o Policji (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1782 ze zm.)
PrAut	ustawa z 4.2.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 880 ze zm.)
PrPras	ustawa z 26.1.1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. z 1984 r. Nr 5, poz. 24 ze zm.)
PrTelekom	ustawa z 16.7.2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 1907)
PrWłPrzem	ustawa z 30.6.2000 r. – Prawo własności przemysłowej (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 776)
rozporządzeniem E-IDAS	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 910/2014 z 23.7.2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz.Urz. UE L 2014 Nr 257, s. 73)

rozporządzenie 2016/679	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.4.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)
SportU	ustawa z 25.6.2010 r. o sporcie (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 1463 ze zm.)
SwobDziałGospU	ustawa z 2.7.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1829 ze zm.)
ŚwiadUsłElekt	ustawa z 18.7.2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 1219)
ZNKU	ustawa z 16.4.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn. Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.)
ŻołZawSłużbaU	ustawa o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1726 ze zm.)

2. Organy orzekające

ETPCz	Europejski Trybunał Praw Człowieka
GKA	Główna Komisja Arbitrażowa
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SN(7)	Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów
TK	Trybunał Konstytucyjny
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

3. Czasopisma

AUL	Acta Universitatis Lodziensis
AUNC	Acta Universitatis Nicolai Copernici
AUWr	Acta Universitatis Wratislaviensis
GdSP	Gdańskie Studia Prawnicze
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
MoP	Monitor Prawniczy
NP	Nowe Prawo
NPN	Nowy Przegląd Notarialny

Wykaz skrótów

OSN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Izba Cywilna oraz Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
Pał.	Palestra
PiP	Państwo i Prawo
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
PPP	Problemy Prawa Przewozowego
PPR	Przegląd Prawa Rolnego
Pr.Sp.	Prawo Spółek
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
PS	Przegląd Sądowy
PUG	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
PiZS	Praca i Zabezpieczenie Społeczne
R.Pr.	Radca Prawny
Rej.	Rejent
RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
Rzeczp.	Rzeczpospolita

4. Inne skróty

art.	artykuł
cyt.	cytowany (-a, -e)
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz.	Dziennik Urzędowy
M.P.	Monitor Polski
n.	następny (-a, -e)
Nb	numer brzegowy
orz.	orzeczenie
poz.	pozycja
(red.)	redakcja
RM	Rada Ministrów
s.	strona
tekst jedn.	tekst jednolity
uchw.	uchwała
ust.	ustęp
wyr.	wyrok
z.	zeszyt

Odpowiedzialność za przestępstwa popełnione w sieci a kwestia prywatności

dr Ksenia Kakareko¹, prof. zw. dr hab. Jacek Sobczak²

Idea ochrony sfery życia prywatnego bardzo powoli dochodziła do głosu w różnych systemach prawnych. Długi czas wątpliwości badaczy budziły kwestie terminologiczne, które nie wydają się przesądzone do dnia dzisiejszego, a w szczególności to, jak nazwać owo specyficzne prawo. Dyskusja ta wydaje się, w gruncie rzeczy, dość mialka i bezpłodna, częstokroć stanowiąc jedynie przejaw niepohamowanych ambicji niektórych badaczy dążących do odcisnięcia swego piętna i zdominowania tej właśnie sfery badań. Kwestie dotyczące dyskusji terminologicznej zostały w sposób niezwykle kompetentny opisane w doktrynie i nie ma potrzeby do nich wracać. W literaturze odróżnia się „szerokie” i „wąskie” pojmowanie prywatności. W podejściu „szerokim” prywatność jest stanem, w którym jednostka podejmuje decyzje jej dotyczące bez ingerencji osób trzecich. W „wąskim” rozumieniu – to stan, w którym jednostka decyduje o zakresie i zasięgu informacji udostępnionych i komunikowanych innym osobom³. Podobnie szczegółowych analiz doczekała się problematyka dziejów ochrony prawa do prywatności i w tym także zakresie wypada jedynie odwołać się do wcześniejszych ustaleń⁴. Można jedynie stwierdzić, że dążąc

¹ Dr *Ksenia Kakareko* – doktor nauk prawnych oraz nauk społecznych w zakresie nauki o polityce, Katedra Prawa Mediów Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego.

² Prof. zw. dr hab. *Jacek Sobczak* – Prodziekan Wydziału Prawa Uniwersytetu Humanistyczno-społecznego SWPS w Warszawie, kierownik Katedry Prawa Ochrony Własności Intelktualnej, Sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku.

³ Por. *R. Posner*, *The Right to Privacy*, *Georgia Law Review* 1978, t. 12, s. 389–402; zob. także *Privacy*, *California Law Review* 1960, Nr 3, s. 420 i n.; *R. Wacks*, *The Poverty of „Privacy”*, *The Law Quarterly Review* 1980, t. 96, s. 76; *tenże*, *The Protection of Privacy*, London 1980.

⁴ Zob. kompetentne i szczegółowe ustalenia *J. Barciaka*, w: *tegoż*, *Prawo do prywatności*, s. 280–293. Także *L. Kański*, *Prawo*, s. 321–332; *A. Kopff*, *Koncepcja prawa do intymności i do prywatności życia osobistego*, *Studia Cywilistyczne* 1972, Vol. XX, s. 3 i n.